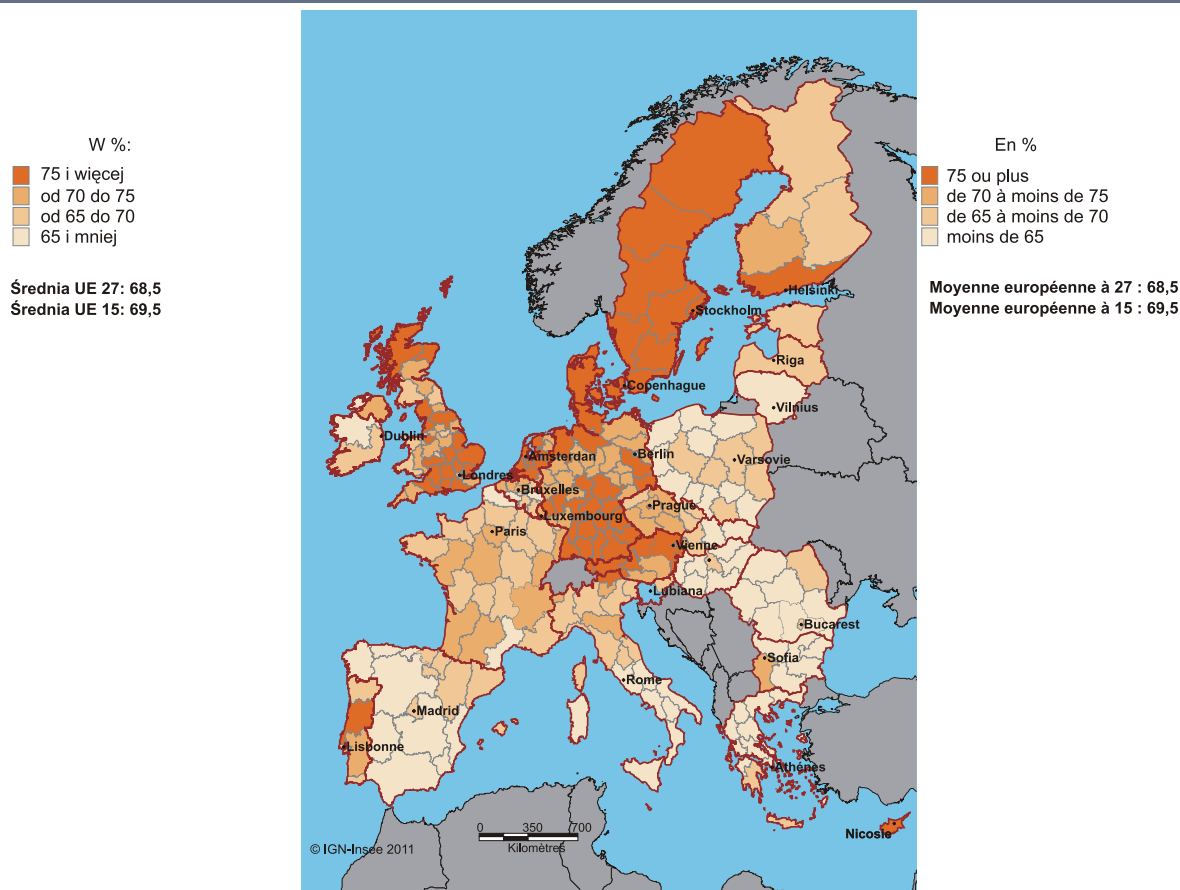

Mapa 6b: Wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 20-64 według regionów UE 27 w 2010 r.

Carte 6b : Taux d'emploi des 20 à 64 ans en 2010 par région européenne

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

b) Kujawsko-Pomorskie na tle Polski

W okresie wdrażania założeń Strategii Lizbońskiej, mających na celu uelastycznienie europejskich rynków pracy, ani Polska, ani poszczególne województwa kraju nie osiągnęły planowanych celów. W województwie kujawsko-pomorskim w 2010 r. wskaźnik zatrudnienia wśród osób w wieku od 20 do 64 lat po obserwowanych w analizowanej dekadzie nieznacznych wahaniach, osiągnął w 2010 r. poziom 62,0%. Województwo kujawsko-pomorskie jest regionem, w którym wskaźnik zatrudnienia ludności od lat należy do najniższych w kraju. Niższą wartość wskaźnika zatrudnienia w 2010 r. wykazywały w Polsce trzy województwa: śląskie (61,9%), warmińsko-mazurskie (61,4%) oraz zachodniopomorskie (59,2%). Z kolei w 2010 r. analizowany wskaźnik osiągnął najwyższą wartość w województwie mazowieckim (69,6%) i był on wyższy niż przeciętny wskaźnik zatrudnienia osób w wieku od 20 do 64 lat w Polsce, który w 2010 r. wyniósł 64,6%.

b) La Cujavie-Poméranie en Pologne

Pendant la mise en œuvre de la Stratégie de Lisbonne qui avait pour objectif de donner plus de souplesse aux marchés européens de travail, ni la Pologne ni ses différentes voïvodies n'ont atteint les objectifs prévus. En voïvodie de Cujavie-Poméranie, le taux d'emploi des personnes âgées de 20 à 64 ans est de 62,0% en 2010. C'est le niveau le plus élevé du taux, atteint après de faibles oscillations observées pendant la décennie écoulée. La voïvodie Cujavie-Poméranie est une région où le taux d'emploi est parmi les plus faibles de la Pologne depuis des années. En 2010, le taux d'emploi est plus faible seulement dans trois voïvodies : Slaskie (61,9%), Warmińsko-mazurskie (61,4%) et Zachodniopomorskie (59,2%). En 2010, ce taux est le plus élevé en voïvodie Mazowieckie (69,6%) et il est supérieur au taux d'emploi moyen des personnes âgées de 20 à 64 ans en Pologne qui est de 64,6% en 2010.

Wskaźnik zatrudnienia mężczyzn w wieku 20-64 lata w województwie kujawsko-pomorskim w 2010 r. osiągnął poziom 70,3%, był więc o 1,3 p. proc. niższy od średniej krajowej. Wyższą wartość wskaźnika zatrudnienia mężczyzn w analizowanej grupie wiekowej odnotowano w 7 województwach Polski. Wiodącym pod względem omawianego wskaźnika województwem Polski jest mazowieckie. W 2010 r. poziom zatrudnienia mężczyzn w wyniósł 75,9%, tj. o 4,3 p. proc. więcej niż średnio w kraju. Również województwo wielkopolskie charakteryzowało się wyższym niż średnia krajowa wskaźnikiem zatrudnienia mężczyzn w wieku 20-64 lata – 74,9%.

W 2010 r. wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku 20-64 lata w województwie kujawsko-pomorskim wyniósł 54,0 % i był niższy o 3,7 p. proc. niż wartość tego wskaźnika dla Polski. Zatem ani wartość przeciętna dla Polski, ani dla województwa kujawsko-pomorskiego, nie spełniła założeń Strategii Lizbońskiej, które obowiązywały kraje członkowskie Unii Europejskiej do osiągnięcia znacznie wyższego wskaźnika zatrudnienia kobiet. Najbliższe spełnienia tego warunku w 2010 r. było województwo mazowieckie, w którym pracowało 63,5% kobiet w wieku 20-64 lata. Województwo kujawsko-pomorskie pod tym względem zajmowało jedno z ostatnich miejsc – tylko w województwie zachodniopomorskim pracowało o 1,0 p. proc. mniej kobiet w tym przedziale wiekowym.

c) Nord-Pas-de-Calais na tle Francji

W regionie Nord-Pas-de-Calais, wskaźnik zatrudnienia przedstawia się nieznacznie poniżej wartości dla regionów francuskich i europejskich. Pod względem tego wskaźnika, regionie Nord-Pas-de-Calais plasuje się na 227 miejscu wśród 272 regionów europejskich (na 272 regiony) i na przedostatnim miejscu na tle Francji metropolitalnej. Sytuacja Nord-Pas-de-Calais jest korzystniejsza w porównaniu z regionami belgijskiej Walonii czy innymi regionami Francji.

Niski wskaźnik zatrudnienia w tym regionie tłumaczyć może wiele czynników: (i) trudności na rynku pracy wynikające z restrukturyzacji przemysłu i ograniczonej liczby miejsc pracy, (ii) niewystarczający poziom kwalifikacji w stosunku do oferowanych stanowisk, (iii) wymiar społeczny i kulturowy wpływający na wskaźnik zatrudnienia kobiet, którego wartość kształtuje się poniżej ustaleń krajowych.

- (i) Niski poziom zatrudnienia na północy kraju wynika przede wszystkim z trudności integracji zawodowej na rynku pracy i bezrobocia dotyczącego region w większym stopniu niż inne regiony Francji. Stopa bezrobocia w regionie Nord-Pas-de-Calais na poziomie 13,4% w 2002 r. zmniejszała się stopniowo do 2008 r., w którym wynosiła 11,4%, a następnie wzrastała w czasie kryzysu gospodarczego i w 2010 r. osiągnęła poziom 13,1%.
- (ii) Wraz z przekwalifikowaniem gospodarczym, region musi zmierzyć się z problemami wykształcenia. Nord-Pas-de-Calais reprezentuje relatywnie niski poziom wykształcenia ludności w stosunku do średniej krajowej. Wykształceniem podstawowym legitymuje się 34% dorosłej ludności (w stosunku do 30% średniej krajowej). Oczywiście poziom uzyskanych dyplomów jest znacznie wyższy u osób młodych (efekt pokoleniowy). Blisko 60% młodych ludzi legitymuje się świadectwem dojrzałości, lecz odsetek ten jest niższy niż średnia krajowa.

En 2010, le taux d'emploi des hommes âgés de 20 à 64 ans est de 70,3% en voïvodie Cujavie-Poméranie et il est inférieur de 1,3 points à la moyenne nationale. Dans 7 voïvodies de la Pologne, ce taux est supérieur et il est le plus élevé en voïvodie Mazowieckie avec 75,9% soit supérieur de 4,3 points à la moyenne nationale. La voïvodie Wielkopolskie se caractérise aussi par un taux d'emploi des hommes âgés de 20 à 64 ans supérieur à la moyenne nationale (74,9%).

En 2010, le taux d'emploi des femmes âgées de 20 à 64 ans en voïvodie Cujavie-Poméranie est de 54,0 % et il est inférieur de 3,7 points à la moyenne nationale. Ni la moyenne nationale ni le taux d'emploi de la voïvodie Cujavie-Poméranie ne respectent les principes de la Stratégie de Lisbonne qui oblige les États membres de l'Union Européenne à atteindre un indice d'emploi des femmes beaucoup plus élevé. En 2010, c'est la voïvodie Mazowieckie qui se rapproche le plus de cette condition avec 63,5% des femmes âgées de 20 à 64 ans ayant un emploi. La voïvodie Cujavie-Poméranie se place à cet égard à l'une des dernières positions car ce n'est qu'en voïvodie Zachodniopomorskie que ce taux est inférieur de 1,0 point.

c) Le Nord-Pas-de-Calais en France

Dans la région Nord-Pas-de-Calais, le taux d'emploi est nettement en dessous des valeurs françaises et européennes. Pour cet indicateur, la région se situe à la 227e place au niveau européen (sur 272 régions) et à l'avant dernière place au niveau France métropolitaine. La situation du Nord-Pas-de-Calais est davantage comparable à celles des régions belges de Wallonie qu'aux autres régions françaises.

Plusieurs facteurs peuvent expliquer la faiblesse des taux d'emploi en Nord-Pas-de-Calais : (i) les difficultés rencontrées sur le marché du travail suite, notamment, aux reconversions industrielles et à un volume d'emplois relativement restreint, (ii) des niveaux de qualification encore en retrait par rapport aux profils recherchés (iii) une dimension sociale et culturelle touchant plus particulièrement le taux d'emploi des femmes, nettement en deçà des références nationales.

- (i) La faiblesse du taux d'emploi nordiste découle en premier lieu des difficultés d'insertion professionnelle sur le marché du travail, et d'un chômage touchant la région davantage que les autres régions de l'hexagone. Fixé à 13,4 % en 2002, le taux de chômage régional a diminué progressivement jusque 2008 où il s'établissait à 11,4 %, pour ensuite remonter durant la crise économique et atteindre 13,1 % en 2010.
- (ii) En parallèle de la reconversion économique, la région doit faire face à des enjeux de formation. Le Nord-Pas-de-Calais présente un niveau de formation relativement faible par rapport à la moyenne nationale. Ainsi, 34% de la population régionale adulte dispose d'un niveau de formation tout au plus équivalent à l'enseignement primaire contre 30% en moyenne nationale. Certes, les niveaux de diplômes obtenus sont nettement supérieurs pour les jeunes (effet génération) avec près de 60% des jeunes qui accèdent désormais au diplôme du baccalauréat dans la région mais, un léger retrait continue à être observé par rapport aux parcours de formation des jeunes en moyenne nationale.

(iii) Wreszcie niski wskaźnik zatrudnienia wynika również z niskiego udziału kobiet na rynku pracy regionów północnych. Odchylenie między lokalnym i krajowym poziomem aktywności kobiet wynosi od 7 do 8 p. proc. Powody tak niskiej aktywności kobiet są liczne. Przykładowo, udział kobiet aktywnych jest mniejszy wśród kobiet posiadających rodzinę i zmniejsza się wraz z liczbą dzieci pozostających na utrzymaniu. Region Nord-Pas-de-Calais charakteryzuje się największą we Francji liczbą rodzin wielodzietnych i rodzin z jednym rodzicem.

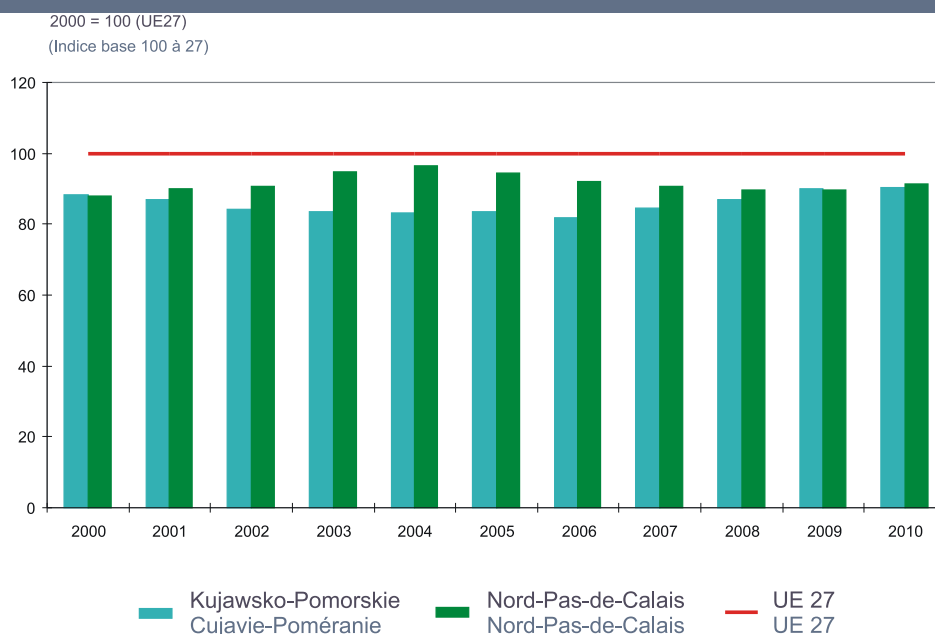
(iii) Enfin, la faiblesse du taux d'emploi relève également de la faible participation des femmes nordistes au marché du travail. L'écart entre le taux d'activité féminin régional et le taux national reste de l'ordre de 7 à 8 points. Les raisons de cette faible implication sont multiples. On peut citer par exemple que la proportion de femmes actives est moins élevée parmi celles qui fondent une famille et diminue avec le nombre d'enfants à charge. Or, la région Nord-Pas-de-Calais compte davantage de familles nombreuses qu'ailleurs en France, ainsi que davantage de familles monoparentales.

d) Porównanie regionów

d) Comparaison régionale

Wykres 14. Relacja wskaźnika zatrudnienia ludności w wieku 20-64 lata w województwie kujawsko-pomorskim i regionie Nord-Pas-de-Calais do średniej w UE 27 w latach 2000-2010 (UE 27=100)

Graphique 14 : Évolution des taux d'emploi des 20 à 64 ans de la Cujavie-Poméranie et du Nord-Pas-de-Calais comparativement à la moyenne de l'UE à 27 entre 2000 et 2010

źródło: Eurtostat.
source : Eurostat.

Na początku oraz na końcu obserwowanego okresu wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata w obu regionach była porównywalna: w 2010 r. wyniosła 62,0% w Kujawsko-Pomorskim i 62,5% w Nord-Pas-de-Calais. Między tymi latami wskaźnik zatrudnienia ewoluował w różnym stopniu. Między 2000 r. i 2004 r., wskaźnik zatrudnienia wzrósł o 6,3 p. proc. w regionie Nord-Pas-de-Calais, podczas gdy w Kujawsko-Pomorskim zmalał o 2,9 p. proc. Natomiast między 2004 r. a 2009 r., zmalał o 3,0 p. proc. w pierwszym regionie, podczas gdy w drugim wzrósł o 6,2 p. proc. W całym okresie wskaźnik zatrudnienia mężczyzn w obu regionach był zbliżony. W 2010 r. zaobserwowano wzrost o 1,4 p. proc. w Kujawsko-Pomorskim (ze wskaźnikiem zatrudnienia na poziomie 70,3%). Wskaźnik zatrudnienia wśród kobiet ewoluował w różnym stopniu: wzrost o 8,0 p. proc. w Nord-Pas-de-Calais (w 2010 r. wyniósł 56,3%) w stosunku do 2,1 p. proc. w Kujawsko-Pomorskim (54,0%). Zmiany wskaźnika zatrudnienia determinowane mogą być zarówno zmianami w strukturze demograficznej, jak i koniunktury

En début et en fin de période d'observation, les taux d'emploi des personnes âgées de 20 à 64 ans étaient comparables dans les deux régions s'établissant par exemple à 62,0% en Cujavie-Poméranie et à 62,5% en Nord-Pas-de-Calais en 2010. Entre ces deux dates, les taux d'emploi ont évolué différemment. Entre 2000 et 2004, le taux d'emploi augmentait de +6,3 points dans le Nord-Pas-de-Calais quand il diminuait de -2,9 points en Cujavie Poméranie. Entre 2004 et 2009, il reculait de -3,0 points dans la première région quand il progressait de +6,2 points dans la seconde. Sur la période globale, les taux d'emplois des hommes ont été très proches dans les deux régions. La différence n'est ainsi que de 1,4 point en 2010 en faveur de la Cujavie-Poméranie (avec un taux de 70,3%). Chez les femmes, les taux ont évolué différemment : +8,0 points sur la période dans le Nord-Pas-de-Calais (avec un taux de 56,3% en 2010) contre +2,1 points en Cujavie-Poméranie (avec un taux de 54,0% en 2010). Le taux d'emploi peut connaître des fluctuations en apparence paradoxales, qui sont principalement un effet de composition démographique. Toute la période 2000 à 2008 étant marquée par une croissance économique, le taux d'activité aurait dû s'accroître

gospodarczej. W latach 2000–2008, okresie wzrostu gospodarczego, wskaźnik zatrudnienia powinien być wzrastać z uwagi na zmniejszenie się stopy bezrobocia, czyli powrotu części populacji na rynek pracy, a w dobie kryzysu powrócił brak możliwości integracji zawodowej.

Jednakże, w tym okresie, region Nord-Pas-de-Calais, tak jak i Francja, zostały dotknięte systematycznym zjawiskiem starzenia się populacji wskutek wejścia w wiek 50-70 lat osób z pokolenia wyżu demograficznego. Wówczas wskaźnik zatrudnienia gwałtownie spadał z uwagi na przedwczesne zaprzestanie aktywności zawodowej w mniejszym lub większym stopniu.

continument sur la période, du fait d'un recul du taux de chômage, voire d'un retour sur le marché du travail d'une partie de la population qui s'en tenait à l'écart en période de crise, faute de possibilité d'insertion professionnelle.

Néanmoins, dans le même temps, le Nord-Pas-de-Calais comme la France ont connu un vieillissement progressif de leur population, avec l'arrivée des générations du baby-boom dans la classe d'âge des 50 à 70 ans, où les taux d'activité chutent rapidement du fait de la cessation de l'activité professionnelle de façon plus ou moins anticipée.

7. Wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 55–64 lata (%)

Wraz z wydłużeniem się długości życia oraz długości aktywności zawodowej, zatrudnianie seniorów stało się priorytetowym celem polityki zatrudnienia. Prawie we wszystkich krajach UE 27 (z wyjątkiem Rumunii i Portugalii) wartość wskaźnika zatrudnienia osób starszych wzrastała w ciągu ostatniego dziesięciolecia. Średnio dla UE 27 wskaźnik zatrudnienia seniorów wzrósł z 36,8% w 2000 r. do 46,3% w 2010 r., przy zachowaniu znacznych różnic między państwami, zarówno w wartości wskaźnika zatrudnienia seniorów w 2010 r. (od 30,2% na Malcie do 70,5% w Szwecji), jak i jego dynamice w tym okresie (od wzrostu o 21,4 p. proc. w Bułgarii i o 20,3 p. proc. w Niemczech do spadku o 10,9 p. proc. w Rumunii). W 2010 r. w 9 państwach UE 27 wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata osiągnął wartość wyższą lub równą wartości założonej w Strategii Lizbońskiej - na poziomie 50% populacji w wieku 55-64 lata; były to: Dania, Niemcy, Estonia, Irlandia, Cypr, Holandia, Finlandia, Szwecja i Wielka Brytania. Zwiększenie aktywności seniorów pozostaje podstawowym celem dla krajów europejskich, zarówno w zakresie wzmocnienia ich zdolności produkcyjnej w kontekście starzenia się populacji, jak i zapewnienia trwałego finansowania w okresach niezarobkowych, po osiągnięciu wieku emerytalnego.

7. Taux d'emploi des 55 à 64 ans

Avec l'allongement de l'espérance de vie et celle de la vie professionnelle, l'emploi des seniors est devenu un objectif politique prioritaire. Dans la quasi-totalité des pays de l'UE à 27 (à l'exception de la Roumanie et du Portugal), le taux d'emploi moyen des seniors a progressé au cours de la dernière décennie. En moyenne pour l'UE à 27, le taux d'emploi des seniors est ainsi passé de 36,8 % en 2000 à 46,3 % en 2010, avec, cependant, des disparités importantes selon les pays, tant en ce qui concerne le taux d'emploi des seniors atteint en 2010 (de 30,2 % à Malte à 70,5 % en Suède) que son évolution sur la période (de +21,4 points pour la Bulgarie et +20,3 points pour l'Allemagne à -10,9 points pour la Roumanie). En 2010, 9 pays présentent des taux d'emploi des plus de 55 ans supérieurs ou égaux à l'objectif de Lisbonne fixé à 50 % de la population des 55-64 ans en emploi : le Danemark, l'Allemagne, l'Estonie, l'Irlande, Chypre, les Pays-Bas, la Finlande, la Suède et le Royaume-Uni. L'accroissement de l'activité des seniors reste un enjeu majeur pour les pays européens, à la fois pour renforcer leur capacité productive dans un contexte de vieillissement de la population, et pour assurer un financement durable des périodes d'inactivité, une fois l'âge de la retraite atteint.

a) Wartość wskaźnika we Francji i Polsce

a) Situation de la France et de la Pologne

Tabl. 18. Wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 55-64 lata

	Tableau 18 : Taux d'emploi des 55 à 64 ans											
Jednostka: %	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Unité : %
UE 27	38,0	38,4	39,1	40,5	41,2	45,7	47,0	44,6	45,6	46,0	46,3	UE 27
Francja	29,4	30,7	33,7	36,9	37,7	46,2	38,0	38,1	38,1	38,9	39,7	France
Nord-Pas-de-Calais	20,0	22,3	25,1	33,1	33,5	33,4	33,3	30,3	32,3	32,9	32,1	Nord-Pas-de-Calais
Polska	28,4	27,4	26,1	26,9	26,2	27,2	28,0	29,7	31,6	32,3	34,0	Pologne
Kujawsko-Pomorskie	21,6	20,7	21,0	23,8	23,1	25,2	24,4	26,2	28,7	26,9	29,8	Cujavie-Poméranie

źródło: Eurostat.
source : Eurostat

Mapa 7a. Wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 55-64 w krajach UE 27 w 2010 r.

Carte 7a : Taux d'emploi des 55 à 64 ans en 2010 par pays

W %:

- 56 i więcej
- od 47 do 56
- od 39 do 47
- mniej niż 39

Średnia UE 27: 46,3
Średnia UE 15: 48,3

En %

- 56 ou plus
- de 47 à moins de 56
- de 39 à moins de 47
- moins de 39

Moyenne européenne des 27 : 46,3
Moyenne européenne des 15 : 48,3

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata w UE 27 w 2010 r. przekroczył wartość 46%, we Francji i w Polsce był on niższy i wyniósł odpowiednio blisko 40% i 34%. (Polska uplasowała się pod tym względem na przedostatnim miejscu w rankingu europejskim). Należy dodać, że w latach 1999-2010 we Francji zanotowano wyższy wzrost wartości omawianego wskaźnika niż przeciętnie w UE27 (odpowiednio o 11,3 p. proc. i o 8,6 p. proc.), a nawet w UE15, gdzie wyniósł 10,4 p. proc. W Polsce wskaźnik zatrudnienia seniorów wzrósł o 5,6 p. proc., ale wzrost ten był niższy niż średnio w Unii Europejskiej.

Aby zrozumieć sytuację Francji, należy przypomnieć, że sytuacja osób w wieku 55-64 lat na rynku pracy nie jest jednolita. Wskaźnik zatrudnienia w rzeczywistości znacznie spada wraz z wiekiem: w całej Unii Europejskiej w 2010 r. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-59 wyniósł 60,9%, wobec 30,5% wśród osób w wieku 60-64 lat. We Francji wartość wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 55-59 lat wynosiła 60,4% i była bliska wartości dla UE27, natomiast wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 60-64 lat był wyjątkowo niski i wyniósł zaledwie 17,9%. Ustawowy wiek emerytalny wpływa na wskaźnik zatrudnienia seniorów. Francja charakteryzuje się dużym odsetkiem osób przechodzących na wcześniejszą emeryturę. Średni wiek pracowników przechodzących na emeryturę oscyluje wokół 59 lat. Od początku lat sześćdziesiątych XX wieku, według badań zatrudnienia prowadzonych przez OECD, wiek ten miał się systematycznie obniżać o około 8 lat w przypadku mężczyzn i o ok. 7 lat w przypadku kobiet. Ponadto, niski wskaźnik zatrudnienia jest również wynikiem tzw. efektu zapadki, utrudniającego powrót

Si le taux d'emploi européen des 55 à 64 ans dépasse les 46% en 2010, la France et plus encore la Pologne sont nettement en retrait, avec respectivement à peine 40% et 34% (la Pologne se plaçant à l'avant-dernier rang européen). Cependant, sur la période 1999/2010, la France a fait mieux que l'Europe des 27 (+11,3 points contre +8,6) et sa croissance est même supérieure à l'Europe des 15 (+10,4 points). En Pologne, le taux d'emploi des seniors a aussi progressé, avec +5,6 points, mais cette hausse est nettement inférieure à la moyenne européenne.

Pour comprendre la situation française, il convient de se rappeler que la population âgée de 55 à 64 ans n'est pas homogène au regard de la situation sur le marché du travail. Les taux d'emploi décroissent en effet fortement avec l'âge : en 2010, le taux d'emploi des personnes de 55 à 59 ans était ainsi de 60,9 % dans l'ensemble de l'UE-27, contre 30,5% pour celui des personnes de 60 à 64 ans. En France, le taux d'emploi des 55-59 ans, à 60,4%, est proche des références européennes ; par contre, le taux d'emploi des 60-64 ans est particulièrement faible, à seulement 17,9%. L'âge légal de départ à la retraite joue sur le taux d'emploi des seniors mais la France se caractérise par des sorties d'activité relativement nombreuses avant cet âge légal. L'âge moyen effectif de sortie de la population active oscille en effet autour de 59 ans. Selon les estimations de l'OCDE à partir de l'enquête Emploi, il aurait baissé de façon continue d'environ huit années pour les hommes et sept années pour les femmes depuis le début des années 1960. En outre, la faiblesse des taux d'emploi s'explique également par un effet de cliquet, rendant très difficile le retour à une activité professionnelle en fin de carrière. Au

do aktywności zawodowej seniorów. Wszystko to powoduje, że Francja przybliża się do krajów o słabej integracji zawodowej seniorów (podobnie jak we Włoszech) i oddala się od Niemiec, gdzie na początku lat osiemdziesiątych XX wieku udział seniorów na rynku pracy był niższy niż w Francji.

Polska znajduje się w grupie państw o niskim poziomie zatrudnienia osób w wieku 55–64 lata. Według danych Eurostatu w 2010 r. w Polsce w tej grupie wiekowej zawodowo pracowało 34,0% osób i było to o 12,3 p. proc. mniej niż średnio w państwach Unii Europejskiej (46,3%). Należy jednak zauważyć, że w porównaniu z rokiem poprzednim w Polsce zaobserwowano wyższy niż w Unii Europejskiej wzrost wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 55–64 lata, bo o 1,7 p. proc. (w UE 27 o 0,3 p. proc.). W latach 2000-2010 wskaźnik ten w Polsce wzrósł o 5,6 p. proc., zaś w Unii Europejskiej o 8,3 p. proc. Oznacza to, że w omawianym zakresie dystans Polski do średniej UE 27 pozostał znaczący, przy czym ani Polska, ani Unia Europejska nie osiągnęły założonego w Strategii 50% wskaźnika zatrudnienia osób w omawianej grupie wiekowej.

total, la France se rapproche désormais de pays avec une faible insertion professionnelle des seniors (l'Italie notamment) et apparaît aujourd'hui en retrait par rapport à la situation allemande, qui pourtant connaissait une moindre participation des seniors que la France au début des années 1980.

La Pologne se trouve parmi les pays où le niveau d'emploi des personnes âgées de 55 à 64 ans est faible. Selon les données d'Eurostat, en Pologne seules 34,0% des personnes de cette tranche d'âge ont un emploi en 2010 soit 12,3 points au-dessous de la moyenne des États membres de l'Union Européenne (46,3%). Cependant, il faut noter que par rapport à l'année précédente, la Pologne observe une croissance du taux d'emploi des personnes âgées de 55 à 64 ans supérieure à celle de l'Union Européenne (1,7 point en Pologne et 0,3 point en UE-27). Pendant toute la durée de mise en œuvre des principes de la Stratégie de Lisbonne, ce taux augmente en Pologne de 5,6 points et en Union européenne de 8,3 points ce qui signifie que l'écart entre la Pologne et la moyenne de l'UE-27 est significatif pendant la période analysée, étant entendu que ni la Pologne ni l'Union européenne n'atteignent le taux d'emploi de 50% prévu pour cette tranche d'âge par la Stratégie de Lisbonne.

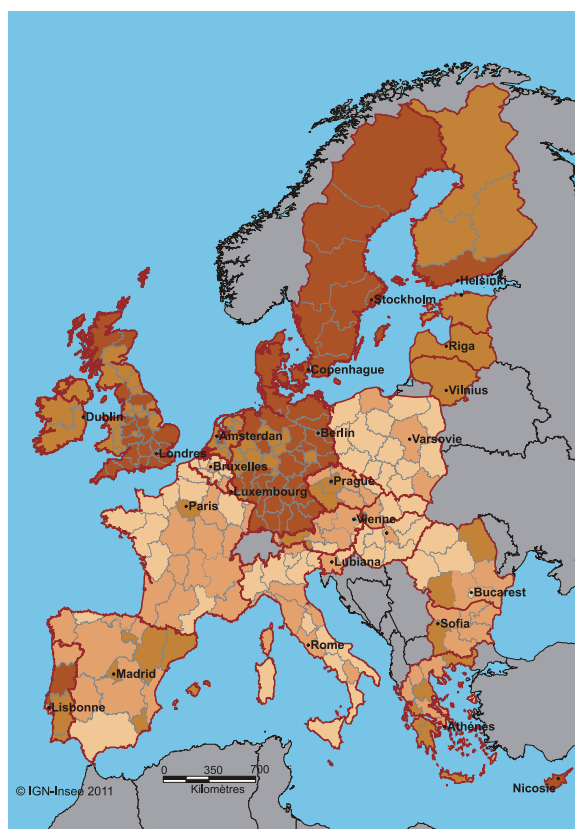
Mapa 7b. Wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 55-64 według regionów UE 27 w 2010 r.

Carte 7b : Taux d'emploi des 55 à 64 ans en 2010 par région européenne

W%:

- 56 i więcej
- od 46 do 56
- od 38 do 46
- 38 i mniej

Średnia UE 27: 46,3
Średnia UE 15: 48,3

En %

- 56 ou plus
- de 46 à moins de 56
- de 38 à moins de 46
- moins de 38

Moyenne européenne des 27 : 46,3
Moyenne européenne des 15 : 48,3

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

b) Kujawsko-Pomorskie na tle Polski

Od 2001 r. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata w województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak w Polsce, przyjął tendencję wzrostową i w 2010 r. osiągnął poziom 29,8%, czyli o 20,2 p. proc. niższy od sugerowanego w Strategii Lizbońskiej minimum zatrudnienia osób w omawianej grupie wiekowej. Spośród wszystkich województw Polski jedynie w śląskim w 2010 r. odnotowano niższy niż w województwie kujawsko-pomorskim wskaźnik zatrudnienia osób powyżej 55 roku życia, równy 27,9%. Najwyższy wskaźnik zatrudnienia, daleki jednak od planowanego w Strategii, osiągnęło w 2010 r. województwo podkarpackie – 39,7%.

b) La Cujavie-Poméranie en Pologne

Depuis 2001, le taux d'emploi des personnes âgées de 55 à 64 ans en voïvodie Cujavie-Poméranie, de même qu'en Pologne, est marqué par une tendance à la hausse et en 2010 atteint 29,8% soit 20,2 points au-dessous du minimum d'emploi des personnes de cette tranche d'âge, recommandé par la Stratégie de Lisbonne. En 2010, parmi les voïvodies polonaises, seule la voïvodie Slaskie se caractérise par un taux d'emploi des personnes de plus de 55 ans inférieur à celui de la voïvodie Cujavie-Poméranie (27,9%). En 2010, le taux le plus élevé qui est cependant loin du taux prévu par la Stratégie, est celui de la voïvodie Podkarpackie (39,7%).

c) Nord-Pas-de-Calais na tle Francji

W 2010 r. w Nord-Pas-de-Calais zanotowano znacznie niższą niż w kraju wartość wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata; wynosiła ona zaledwie 32%. Pod tym względem, podobnie, jak w przypadku wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat, Nord-Pas-de-Calais zajmuje 259 miejsce w klasyfikacji regionów europejskich i przedostatnie miejsce wśród regionów Francji. Wysiłki poczynione w latach 1999-2003 pozwoliły zmniejszyć dystans dzielący region od przeciętnej sytuacji we Francji i w Unii Europejskiej. Jednak od 2003 r. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata w regionie Nord-Pas-de-Calais stabilizował się, a nawet spadał, podczas gdy rosły wartości wskaźnika w kraju i przeciętnie w całej UE.

Na powstanie takich różnic wpłynęły dwa zjawiska. Po pierwsze, ustawowy wiek emerytalny przez długi czas zachęcał seniorów do wycofania się z rynku pracy. Taką politykę prowadzono głównie w regionach oniskim wzroście gospodarczym i borykających się z potrzebą wprowadzenia poważnych zmian w kwalifikacjach pracowników – tym samym rozwiązywano problem potrzeby zmiany kwalifikacji osób starszych specjalizujących się w zawodach zanikających. Po drugie, seniorzy poszukujący pracy napotykali nadal większe problemy niż ci, którzy pozostają bezrobotnymi.

c) Le Nord-Pas-de-Calais en France

Le Nord-Pas-de-Calais affiche un taux d'emploi des 55 à 64 ans encore plus faible qu'au niveau national avec seulement 32% en 2010. Comme pour le taux d'emploi des 20/64 ans, la région se trouve dans le bas du classement européen (259ème) et français (à l'avant-dernier rang). Pourtant, les efforts fournis entre 1999 et 2003 avaient permis à la région de combler la moitié de son retard sur la France comme sur l'Union Européenne. Depuis 2003 en revanche, le taux d'emploi des 55 à 64 ans du Nord-Pas-de-Calais s'est stabilisé et a même décliné alors qu'il augmentait aussi bien aux niveaux national et européen.

Deux phénomènes contribuent à expliquer ce retard. D'une part, le cadre légal national a pendant longtemps encouragé les seniors à se retirer du marché du travail. Ces politiques ont été davantage mises en œuvre dans les régions confrontées à une faible croissance économique et d'importantes reconversions afin de résoudre par la même occasion le problème de la requalification de seniors spécialisés dans des secteurs d'activité en déclin. D'autre part, les seniors en recherche d'emploi, plus nombreux en Nord-Pas-de-Calais, ont des difficultés encore plus importantes que le reste des chômeurs à retrouver un emploi.

d) Porównanie regionów

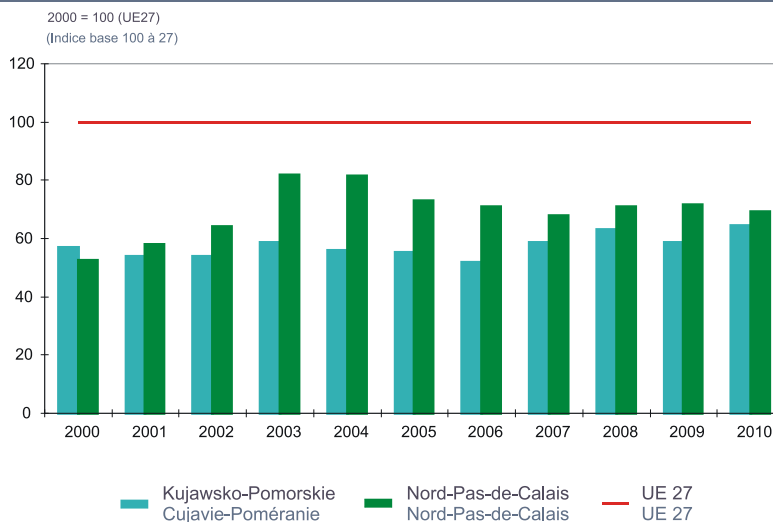
W latach 2000-2010 w Nord-Pas-de-Calais i w województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak we Francji i w Polsce, notowano systematyczny wzrost zatrudnienia osób starszych (odpowiednio w regionach: o 12,1 p. proc. i o 8,2 p. proc., a na poziomie krajowym porównywalnie: o 10,3 p. proc. i o 5,6 p. proc.). Pomimo podjętych działań poziom aktywizacji zawodowej osób w wieku 55-64 lata, zarówno w województwie kujawsko-pomorskim, jak i regionie Nord-Pas-de-Calais, pozostawał niższy niż średnio w kraju i w UE 27. W 2010 r. osiągnięte wskaźniki zatrudnienia osób starszych w województwie kujawsko-pomorskim i regionie Nord-Pas-de-Calais nie przekroczyły 65% założonej w Strategii Lizbońskiej wartości tego wskaźnika.

d) Comparaison régionale

Dans les années 2000-2010, en Nord-Pas-de-Calais et en voïvodie Cujavie-Poméranie, de même qu'en France et en Pologne, l'emploi des seniors augmente systématiquement (en régions, respectivement de 12,1 points et de 8,2 points et au niveau national, respectivement de 10,3 points et de 5,6 points). Malgré les mesures entreprises, aussi bien en voïvodie Cujavie-Poméranie qu'en Nord-Pas-de-Calais, le niveau d'activité professionnelle des personnes âgées de 55 à 64 ans est au-dessous de la moyenne nationale et de la moyenne de l'UE-27. En 2010, l'indice d'emploi des seniors, atteint en voïvodie Cujavie-Poméranie et en Nord-Pas-de-Calais, ne dépasse pas 65% de la valeur adoptée par la Stratégie de Lisbonne.

Wykres 15. Relacja wskaźnika zatrudnienia ludności w wieku 55-64 lata w województwie kujawsko-pomorskim i regionie Nord-Pas-de-Calais do średniej w UE 27 w latach 2000-2010 (UE 27=100)

Graphique 15 : Évolution des taux d'emploi des 55 à 64 ans de la Cujavie-Poméranie et du Nord-Pas-de-Calais comparativement à la moyenne de l'UE à 27 entre 2000 et 2010 (indice base 100 pour l'UE à 27)

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

8. Poziom wykształcenia ludności w wieku 25-64 lata

W okresie wdrażania i realizacji idei gospodarki opartej na wiedzy znaczącą rolę odgrywa edukacja oraz wykształcenie. Mają one przynosić konkretne korzyści zarówno jednostce, jak i przedsiębiorstwu, a w konsekwencji także całej gospodarce. Przyjmuje się, że dobrze wykształcone społeczeństwo stanowi ważny element zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Założenia Strategii Lizbońskiej bardzo mocno akcentowały konieczność stałego podnoszenia poziomu wykształcenia społeczeństw państw członkowskich, m.in. poprzez upowszechnienie kształcenia na poziomie średnim oraz wyższym.

a) Wartość wskaźnika we Francji i Polsce

W całej Europie zaznaczają się poważne dysproporcje między krajami w zakresie wykształcenia, z uwagi na różne systemy i politykę lub różne poziomy rozwoju.

W analizowanym okresie Polskę odróżniał od Francji i UE 27 znacząco niższy udział ludności w wieku 25-64 lata z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie ludności Polski w tym wieku. O ile bowiem w 2000 r. grupa ta stanowiła 20,1%, o tyle w 2009 r. jej udział wyniósł już 12,0% (odpowiednio: 37,8% i 30,2% we Francji, a w UE 27 porównywalnie: 35,7% i 28,1%). Wskutek bardziej dynamicznego tempa ubytku ludności z wykształceniem podstawowym w Polsce niż we Francji w 2009 r.

8. Niveau d'éducation de la population des 25 à 64 ans

Dan la mise en oeuvre et la réalisation d'une économie axée sur la connaissance, l'enseignement et le niveau d'éducation de la société jouent un rôle essentiel. Ils doivent apporter des valeurs concrètes et des avantages, tant à l'individu qu'à l'entreprise, et par conséquent, à l'économie toute entière. Une société ayant un bon niveau d'éducation est un élément important du développement économique durable ; la Stratégie de Lisbonne met l'accent sur la nécessité de continuer à élever le niveau d'éducation de la société dans les États membres, entre autres par la généralisation de l'enseignement secondaire et supérieur.

a) Situation de la France et de la Pologne

En Europe, d'importantes disparités en termes d'éducation existent entre pays du fait de systèmes et politiques différents ou de niveaux de développement différents.

Pendant la période analysée, la Pologne se distingue par rapport à la France et à l'UE-27 par une proportion significativement plus faible de la population âgée de 25 à 64 ans ayant le niveau primaire dans la population totale de cette tranche d'âge. En 2000, cette catégorie est de 20,1% et déjà en 2009, sa part est de 12,0% (respectivement 37,8% et 30,2% en France et des valeurs similaires à l'UE-27 : 35,7% et 28,1%). Le rythme de décroissance de la population ayant le niveau primaire étant plus dynamique